

Sissejuhatus epistemoloogiasse

Kursuse kirjeldus

Õppejõud: Bruno Mölder *bruno.moelder@ut.ee*

Ainekood FLFI.04.013

Toimumisaeg ja -koht: 2008/09 õ.-a. sügissemester. Esmaspäeviti 12.15-13.45, Ülikooli 16-214.

Epistemoloogia, mis tegeleb peamiselt teadmise, tunnetuse ja õigustuse küsimustega, on üks teoreetilise filosoofia keskseid valdkondi. Ainekursus esitab epistemoloogiat analüütilise filosoofia vaatevinklist koos tagasivaadetega tunnetusprobleemide lahendustele läbi filosoofia ajaloo. Tutvustatakse epistemoloogia peamisi teemasid: teadmise ja õigustuse mõisteid ning käsitusi, tajukäsitusi, skeptitsismi, mälu ning aprioorsust. Eesmärgiks on analüütilise epistemoloogia põhimõistete, seisukohtade ning argumentide tutvustamine ning üliõpilaste ettevalmistamine edasijõudnutele mõeldud kursustel osalemiseks. Aine läbinud üliõpilane

1. tunneb epistemoloogia põhimõisteid ning teooriaid;
2. suudab neid lähemalt selgitada;
3. oskab arutleda epistemoloogia küsimuste üle.

Materjalid

Auditoorne õppetöö toimub loengute ja seminaride vormis. Loengutel kasutatud presentatsioonide käsilehed saavad kursuse jooksul kättesaadavaks õppeinfosüsteemis pärast loengut. Loengus räägitu ei ole teksti kujul kättesaadav, mistõttu on eksami sooritamiseks loengutel osalemine ja nende aktiivne kuulamine vägagi soovitatav. Lisaks on mõnede teemade puhul kohustuslik juurde lugeda teatud tekste, mida käsitletakse ka loengutel ja/või seminaridel. Peale kohustuslike tekstide on ka mõned soovituslikud eesti-keelsed tekstid, mida võib lugeda juurde teema paremaks mõistmiseks.

Kohustuslikud tekstid on järgmised:

- AYER, ALFRED J. 'Aprioorsus'. *Täheendus, tõde, meetod: Tekste analüütilisest filosoofiast I*. Toim. J. Kangilaski, M. Laasberg. Tartu: TÜ Kirjastus, 1999, lk 108-124
- GOODMAN, NELSON 'Uus induktsoonimõistus'. *Akadeemia*, 2008, nr 9, lk 1959-1978
- GETTIER, EDMUND L. 'Kas õigustatud tõene uskumus on teadmine?'. *Akadeemia*, 1998, nr 4, lk 754-757
- QUINE, WILLARD VAN ORMAN. 'Epistemology Naturalized'. W.V.O. Quine, *Ontological Relativity and Other Essays*. Columbia University Press, 1969.

Need tekstid on kättesaadavad ka õppeinfosüsteemis. Soovituslikud tekstid mainitakse eraldi loenguteemade juures. Kui on soov täpsustada mõnda loengul kuulnud küsimust või tutvuda põhjalikumalt mõne teemaga, siis on soovitatav tutvuda järgmise õpikuga:

- Fisher, A. & Everitt, N. 1995. *Modern Epistemology: A New Introduction*. McGraw-Hill

Teemakohast kirjandust võib leida ka TÜ raamatukogu ainepaketist või Eetikakeskusest.

Hindamine

Eksamile pääsemise tarvilikuks tingimuseks on kirjalik essee, mis tuleb esitada elektroonselt, saates selle e-postiga aadressile *bruno.moelder@ut.ee* hiljemalt **20. oktoobriks kell 15.00**. Samuti tuleb töö esitada väljatrukina Filosoofia osakonda 20. oktoobril või enne seda. Hilinenud töid arvestatakse vaid siis, kui selleks on tõendatav mõjuv põhjus. Vahe-esseid ei hinnata, kuid neile antakse tagasiside. Essee orienteeruvaks pikkuseks on 1000 sõna; esseeteemad antakse loengutel; essee kirjutamisel tuleb lähtuda juhendist.

Kursuse lõpus toimub kirjalik eksam, mida hinnatakse ülikooli hindamisstandardi ($A \geq 91$, $B \geq 81$, $C \geq 71$, $D \geq 61$, $E \geq 51$, $F \leq 50$) alusel. Eksam koosneb kahest komponendist: testist ning lühiesseest, mis kirjutatakse koha peal.

Loenguteemad

Tegemist on esialgse loenguplaaniga, milles võib toimuda muudatusi

1. **08.09 Sissejuhatus epistemoloogiasse**
2. **15.09 Mõtlemise tööriistad**
Soovitatav lisalugemine: Law, S. 'Filosoofia tööriistad'. S.Law, *Filosoofia. Silmaringi teatmik*. Varrak 2008, lk 191-225
3. **22.09 Taju epistemoloogia**
Soovitatav lisalugemine: Lowe, E.J. 'Aisting ja näivus'; 'Taju'. E.J.Lowe, *Sissejuhatus vaimufilosoofiasse*. TÜ Kirjastus, 2008, lk 121-177
4. **29.09 Aprioorne teadmine**
Kohustuslik lugeda: Ayer, A. J. 'Aprioorsus'. *Tähendus, tõde, meetod*. Toim. J. Kangilaski, M. Laasberg. Tartu: TÜ Kirjastus, 1999, lk 108-124
Soovitatav lisalugemine: Quine, W.V.O. 'Empirismi kaks dogmat'. *Tähendus, tõde, meetod*. Toim. J. Kangilaski, M. Laasberg. Tartu: TÜ Kirjastus, 1999, lk 194-219
5. **06.10 Järeldus: Deduktsioon ja induktsioon**
6. **13.10 Uus induktsioonimõistatus**
Kohustuslik lugeda: Goodman, N. 'Uus induktsioonimõistatus'. *Akadeemia*, 2008, nr 9, lk 1959-78
Soovitatav lisalugemine: Cohnitz, D. "'Uus induktsioonimõistatus", selle kontekst ja tähtsus'. *Akadeemia*, 2008, nr 9, lk 1979-2006
7. **20.10 Essee tähtaeg**
Loengut ei toimu.
8. **27.10 Tunnistus ja mälu**
9. **03.11 Õigustus I: Fundatsionalism**
Soovitatav lisalugemine: Sturgeon, S. Teadmine. *Akadeemia*, 1998, nr 4, lk 758-78
10. **10.11 Õigustus II: Koherentism**
11. **17.11 Teadmise mõiste analüüs**
Kohustuslik lugeda: Gettier, E. L. Kas õigustatud tõene uskumus on teadmine? *Akadeemia*, 1998, nr 4, lk 754-757
12. **24.11 Skeptitsism**
13. **01.12 Naturaliseeritud epistemoloogia**
Kohustuslik lugeda: Quine, W.V.O. 'Epistemology Naturalized' W.V.O.Quine, *Ontological Relativity and Other Essays*. Columbia University Press, 1969, lk 69-90